

המבקשים:

1. אסתר צגיי גרסגהר (אזרחית אריתריאה, רישיון ישיבה מספר -----)
 2. צגה קיברום מהרטב (אזרחית אריתריאה, רישיון ישיבה מספר -----)
 3. סלומון קאסה (אזרח אריתריאה, רישיון ישיבה מספר -----)
 4. סמסון מספן (אזרח אריתריאה, רישיון ישיבה מספר -----)
 5. אברהים יוסף מוחמד אחמד (אזרח סודן, רישיון ישיבה מספר -----)
 6. יוהאנס פרסניי (אזרח אריתריאה, רישיון ישיבה מספר -----)
 7. יאקוב ג'מאל (אזרח סודן, רישיון ישיבה מספר -----)
 8. קו לעובד
 9. א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים
 10. המוקד לפליטים ולמהגרים
 11. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 12. ARDC – מרכז לקידום פליטים אפריקאים
 13. רופאים לזכויות אדם – ישראל
- כולם ע"י עו"ד ענת בן-דור ו/או אלעד כהנא
מהתכנית לזכויות פליטים
וכן ע"י עו"ד מיכל תגר
מקו לעובד
שכתובתם להמצאת כתבי בי-דין הינה :
התכנית לזכויות פליטים, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב
טל': 03-6408107, פקס: 03-6407422; דוא"ל: aeladc@gmail.com
14. איגוד המסעדות בישראל
ע"י ב"כ אושר הרוש ו/או אלעד אלקלעי ו/או אח'
ממגדל השחר, רחוב שפע טל 3 גבעתיים

-נגד-

המשיבים:

1. הכנסת
ע"י הייעוץ המשפטי
הכנסת, ירושלים
2. שר הפנים
3. שר האוצר
4. שר הרווחה והשירותים החברתיים
ע"י פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
5. בנק מזרחי טפחות
מגדלי אביב שער העיר, ז'בוטינסקי 7, רמת גן
6. איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח'
ע"י ב"כ עו"ד דורון טאובמן ואח'
מרח' יעבץ 33 תל אביב

הודעה מעדכנת מטעם העותרים 1-13

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 31.10.17, מתכבדים העותרים 1-13 להגיש הודעה מעדכנת מטעמם.

1. הודעה מעדכנת זו באה על מנת להציג בפני בית המשפט הנכבד את השלכת ההסדר הנתקף בעתירה דנא מאז החל ביום 1.5.17, על בסיס המידע שנאסף אצל העותרים בחמשת החודשים שחלפו מאז החלו ההפקדות לקרן מכוח החוק בתחילת חודש יוני 2017. להודעה זו מצורפים התצהירים הבאים:

תצהירים עדכניים מאת העותרים 2, 3, 5 ו-6, בהם מתוארת השפעת החוק עליהם;

תצהיר מאת רכזת תחום מבקשי המקלט אצל העותרת 8, גב' נועה קאופמן, אודות התמונה העולה מסיפוריהם של 670 עובדות ועובדים מבקשי מקלט שקיבלו מהעותרת 8 סיוע פרטני בזכויותיהם בעבודה בחודשים האמורים;

תצהיר מאת מנהלת התחום הפסיכו-סוציאלי אצל העותרת 9, עמותה שמטפלת במאות ואלפי מבקשי מקלט (1,816 בשנת 2016), גב' טלי אהרנטל.

2. עוד מצורפים 34 תצהירים של מבקשות ומבקשי מקלט המתארים את השפעת חוק הפיקדון עליהם, ומסומנים ע/24. שני מצהירים (Kiflit Mehari, Merhawit Eizra) מטופלים על ידי העותרת 9; יתר המצהירים הגיעו כולם לעותרת 8 בחודשים ספטמבר-אוקטובר 2017 בקשר להפרות אחרות של זכויותיהם בתחום דיני העבודה, והסכימו להצהיר אגב-כך אודות השפעות החוק עליהם. יודגש, שכעולה מתצהירה של הגב' קאופמן לעיל, כל מבקשי המקלט שהגיעו לעמותה סיפרו סיפורים דומים, אולם רק 32 מתוכם הסכימו לתת תצהיר, מהסיבות המתוארות בתצהירה של גב' קאופמן.

29 מהמצהירים הם אזרחי אריתריאה; 2 אזרחיות אתיופיה; 3 אזרחי סודן. 19 מתוכם נשים, ו-15 גברים. רבים מהמצהירים בעלי משפחה. שני מצהירים דיווחו שעמדו לעזוב את ישראל ונמסר להם שלא יקבלו את כספם. מצהירה אחת נכנסה לישראל כדין, ועל כן החוק לא חל עליה, אולם מעסיקיה ניכו את הפקדון משכרה בכל זאת. מצהירים שעבודתם בענף הניקיון דיווחו על ניכוי באחוז הגבוה מזה שקבוע בחוק, ככל הנראה בשל חישוב מוטעה של רכיב "השכר הקבוע" בחוק.

3. מהתצהירים עולה כי מלכתחילה, עוד בטרם תחילת החוק, מדובר באוכלוסייה בעלת המאפיינים הבאים:

(א) **העסקה לא רציפה וחשיפה להפרות בזכויות היסוד בעבודה**: תצהירי 38 מבקשי המקלט (ארבעת העותרים ו-34 מבקשי מקלט שאינם בין העותרים) מעידים, כולם, על הימצאות מבקשי המקלט בשולי שוק העבודה בישראל, על פגיעותם להפרות בזכויותיהם הבסיסיות ביותר, על עבודת כפיים קשה בשכר מינימום, ועל העסקה בלתי רציפה ונטולת ודאות. עוד ניכר, כי נטילת נתח של עשרים אחוז מהשכר החודשי על פי הסדר הפיקדון, הינה בלא תלות בשאלה האם העובד אכן עבד בכל חודשי השנה או רק בחלקם (להבדיל ממיסוי, אשר בו נעשה חישוב שנתי המביא בחשבון את תקופות אי-ההעסקה). תמונת מצב של העסקה בלתי רציפה ופגיעות להפרות קשות של זכויות היסוד בעבודה, עולה מכל התצהירים המוגשים, ובמיוחד מתצהיריהן של הנשים, האמהות. חודשי אי-העבודה הופכים את הניכוי בגובה חמישית מהשכר בחודשי ההעסקה, לחמור ודרמטי במיוחד.

(ב) **סחבת ואי-טיפול בבקשות המקלט**: לכל אחד ואחת מהמצהירים מבקש המקלט יש סיפור חיים קשה, ונסיבות לא קלות שהביאו אותו לעזוב את ארצו. חלק גדול מהם הם קרבנות סחר בבני אדם. מרבית

המצהירים העידו כי הגישו בקשת מקלט בישראל. אולם רובם המוחלט לא קיבלו תשובה לבקשת המקלט שלהם, ורובם המכריע אף לא זומנו לראיון מקלט. דהיינו, נסיבותיהם האישיות אף לא טרחו להיבחן.

4. מהתצהירים עולות ההשפעות הבאות של החוק על האוכלוסייה האמורה :

(א) **שחיקת דיני העבודה ומעבר לעבודה בלתי מתועדת**: מבקשי מקלט עוברים לעבוד בעבודה בלתי מתועדת, בלא תלושים, על מנת להמנע מהניכוי בגובה חמישית מהשכר. הדברים עולים מתצהירים של חלק מהמצהירים, שהצהירו כי הם שוקלים לעשות זאת, ומתצהירה של גבי נועה קאופמן, שכאמור פגשה למעלה מ-670 עובדים מבקשי מקלט מאז החלתו של הסדר הפיקדון, ומעידה בתצהירה כי רבים מהפונים לעותרת 8 אכן עברו לעבודה בלתי מתועדת עקב החוק, אולם חששו למסור תצהיר המעיד על כך. העדויות הללו מעידות על מגמה של הפיכת שוק העבודה למבקשי מקלט לשוק שחור, באופן הפוגע הן בעובדים מבקשי המקלט עצמם, בזכויותיהם בעבודה, בחשיפתם להפרות, ועוד; והן כפועל יוצא בעובדים הישראלים, ויש לו פונציאל פגיעה בשוק העבודה בכלל בישראל, ובכלכלה הישראלית. עבודה לא מתועדת, אין צורך לומר, היא בעלת פוטנציאל פגיעה בכלכלה, ולא רק בשוק העבודה, באופן חורג הרבה מעבר לפריזמה של מבקשי המקלט.

(ב) **זרזור לעוני קיצוני תוך פגיעה בבריאות, בבטחון הסוציאלי ובתנאי קיום מינימאליים**: חמישה חודשי הפעלה בלבד הביאו להשפעות דרסטיות על מצבם של מבקשי המקלט וילדיהם. מצהירים העידו על הפסקת ביטוח רפואי לילדיהם בשל הצמצום בהכנסתם; על מעבר לדירות צפופות יותר עם עוד דיירים ומשפחות; על אי רכישת מזון; על העברת ילדים מגנים מסודרים למרתפי ילדים המוניים באופן הפוגע בילדים; על השארת ילדים רכים לבד בבית כדי לעבוד יותר שעות במטרה לפצות על אבדן ההכנסה; על ילדים שבוכים מרעב; ועוד כיוצ"ב. התצהירים קשים לקריאה, ומשקפים את העובדה כי האוכלוסייה נמצאת במצב של אין-מוצא, של משבר הומניטרי של ממש. הם מאשרים את ההנחה, הכמעט מובנת מאליה, כי הפקעת חמישית מהכנסתם של אנשים קשיי יום נטולי רשת תמיכה סוציאלית, תביאם למצבי-קיצון הומניטריים.

גם גבי טלי ארהנטל, מהעותרת 9, מעידה על עלייה של 20% בפנייה לעמותה לקבלת תלושי מזון ומזון יבש; על הפסקת התמיכה הקהילתית בנוקמים מתוך הקהילה, אשר תלויים בחבריהם העובדים, כתוצאה מהפחתת ההכנסה הפנויה בקרב הקהילה; על עלייה של 12.5% בפניות של משפחות בסיכון לעמותה מאז החלת הסדר הפיקדון; ועל עלייה של 9% בבקשות סיוע מצד נשים חד-הוריות;

(ג) **החרפה במצב הנפשי**: כאמור בעתירה, רבים ממבקשי המקלט חוו טראומות בארצותיהם או בדרכם לישראל, אך בהיעדר ביטוח בריאות, רובם אינם זוכים לטיפול ולבחינה מצד הרשויות. גבי טלי ארהנטל, מהעותרת 9, מעידה על עלייה של 50% בפניות הנוגעות לסיוע פסיכיאטרי מצד העמותה מאז החלת הסדר הפיקדון.

5. יצוין עוד, כי במקביל לתיעוד האמור, פעלו העותרים גם לקבלת מידע אודות השפעות החוק מרשויות שונות. למרבה הצער, נכון למועד זה, בקשות על פי חוק חופש המידע התשנ"ח-1998 (להלן: **חוק חופש המידע**), אשר הוגשו מטעם העותרת 8 לכמה רשויות ונועדו לאסוף את נתוני הרשויות אודות השלכות ההסדר, לא זכו למענה או נענו כי המידע אינו נאסף על ידי הרשויות הציבוריות. להודעה זו מצורפות כנספח 25/ע הפניות הבאות לקבלת מידע:

(א) בקשה לפי חוק חופש המידע למשיב 2 אודות השלכות הסדר הפיקדון, מיום 3.10.2017. הבקשה לא נענתה.

- (ב) בקשה לפי חוק חופש המידע לרשות המסים, בנוגע לגביית מס הכנסה מאזרחי אריתריאה וסודן, מיום 3.10.2017. הבקשה לא נענתה.
- (ג) בקשה לפי חוק חופש המידע לרשות ההון, ביטוח וחסכון, אודות ביטוחים פרטיים של אזרחי אריתריאה וסודן, מיום 19.10.2017. הבקשה נענתה ביום 29.10.2017 אולם נמסר כי המידע לא קיים בידי הרשות.
- (ד) בקשה לפי חוק חופש המידע לקופת חולים מאוחדת, מיום 3.10.2017, אודות ביטוחי בריאות לקטינים שהוריהם אזרחי אריתריאה וסודן. הבקשה לא נענתה.

היום, 5.11.2017

אלעד כהנא, עו"ד

מיכל תגר, עו"ד

באי כח העותרים